

Østervangsskolens læsehandleplan

Læsning og skrivning i alle fag

Indhold

Indledning	2
------------------	---

Læsehandleplanens formål	3
Læsning og skrivning i alle fag	3
Læse- og skrivelyst.....	4
Dansk som andetsprog – en dimension i fagene.....	4
Ordforråd	5
Østervangsskolens ressourcepersoner	5
Læringsvejledere.....	5
Læsevejleder.....	5
To-sprogvejleder.....	6
Inklusionsvejleder	6
Matematikvejleder	6
Østervangsskolens resourcecenter	6
Elever med særlige læsevanskeligheder	6
Østervangsskolens læringscenter	6
Monitorering af elevernes læse- og skriveudvikling.....	7
Klassekonferencer	8
Handleplaner for fagene	8
Sproglig fokus i SFO.....	8
Overgange i skoleforløbet.....	8
Fra dagtilbud til skole.....	8
Fra indskoling til mellemtrin.....	8
Fra mellemtrin til udskoling.....	9
Plan for udviklingsarbejde.....	9
Årshjul for testplan på læse-/skrive-området	10

Indledning

Østervangsskolens læsehandleplan tager udgangspunkt i Roskilde kommunes handleplan på læse- og skriveområdet 2016-2020. Den centrale læsehandleplan har udpeget tre hovedindsatser, som tilsammen skal fastholde og udvikle gode læseresultater i Roskilde Kommune. Østervangsskolens arbejde med de tre områder:

- Fokus på sproglig udvikling (herunder læse- og skrivekompetencer) i alle pædagogiske aktiviteter
- Monitorering af alle elevers sproglige og skriftsproglige udvikling
- Understøttelse af overgange fra dagtilbud til skole og fra skole til ungdomsuddannelse

beskrives i nærværende læsehandleplan. Denne handleplan bygger oven på skolens tidligere indsatsområde om læsning i alle fag og vil fremadrettet beskrive hvordan Østervangsskolen ønsker at arbejde med

- Læsning og skrivning i alle fag

Læsehandleplanens formål

På Østervangsskolen tænkes arbejdet med læsehandleplanen som dynamisk. Et arbejde der med mellemrum evalueres og justeres af læsehandleplansteamet.

Østervangsskolens læsehandleplan vil:

- Skabe overblik over hvordan skolen systematisk arbejder med evaluering af elevernes læse- og skrivekompetencer.
- Give inspiration til hvordan der kan arbejdes med sproglig udvikling – herunder udvikling af læse- og skrivekompetencer
- Beskrive hvordan skolen vil udvikle arbejdet med læsning og skrivning som dimension i alle fag.

Læsning og skrivning i alle fag

Nærværende læsehandleplan har fokus på fortløbende at udvikle undervisning, der støtter elevernes læse- og skrivekompetencer i alle fag - med særlig fokus på skrive delen. Skrivning støtter, ligesom læsning, elevernes læring i fagene. Gennem skriveaktiviteter udvikles elevernes hverdagsprog til et mere præcist og fagspecifikt sprog, som er med til at understøtte læringen i faget. Samtidig er skrivning et redskab til refleksion, som skaber læring på tværs af fagene.

Arbejdet med sprog og teksttyper er fundamentet i genrepædagogikken, og derfor må den være en del af skivedidaktikken i alle fag. Modellering og stilladsering er centrale metoder, som bør indgå i skivedidaktikken.

Det giver dog god mening at se læse- og skriveundervisningen i et lidt bredere perspektiv for at få en forståelse af, hvilke faktorer der har indflydelse på elevernes læse- og skrivekompetencer.

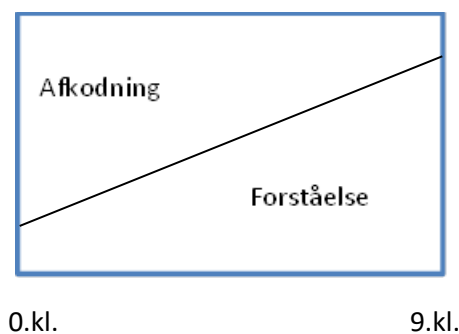
Læseforsker L. Ehris har lavet denne model, der illustrerer læsningens kompleksitet:

Med afsæt i modellen må undervisning dermed også have fokus på styrkelse af ordforrådet, viden om tekster (genrer), viden om sproget og sprogbrug, hukommelsesstrategier samt metoder der fremmer

refleksion. Disse områder rummes langt fra i danskfaget alene, og derfor må læse og skriveundervisningen bredes ud til alle fag på alle klassetrin.

Nedenstående model illustrerer, hvordan fokus i læseundervisningen flytter sig gennem skoleforløbet. I begynderundervisningen er der overvejende fokus på afkodningen. I takt med stigningen i klassetrinnene stiger også vægtningen af læseforståelse i undervisningen.

Læse- og skrivelyst

En væsentlig faktor for gode læse- og skrivefærdigheder, som ikke fremgår af ovenstående, er elevens motivation. Læse- og skrivelysten og villigheden til at investere den nødvendige indsats må også tænkes med som et vigtigt element i at styrke elevernes læse- og skrivekompetence. Undersøgelser viser, at elevers læsemotivation daler betragteligt gennem skoleforløbet, hvilket giver anledning til at have særlig fokus på læselyst og motivation på mellemtrinnet og i udskoling. Elever med god motivation for læsning og skrivning kender målet med læsning og skriveaktiviteten, føler de mestrer opgaven, får positiv og specifik respons af læreren og har indflydelse på det de læser og skriver.

Nogle af skolens indsatser for at øge læse- og skrivelysten beskrives i afsnittet om Læringscentret.

Dansk som andetsprog – en dimension i fagene

Dansk som andetsprog skrives ind i alle faghæfter som en dimension i fagene. Det er dermed lærerens ansvar at tage højde for de potentialer og udfordringer, der er ved at have elever med dansk som andetsprog i klassen.

Elever med DSA besidder en samlet sproglig kompetence som gør, at de har sproglige erfaringer, som det er væsentligt at tage højde for og udnytte i undervisningen. Det skal altså ansues som en resurse at være tosproget.

Når man som lærer planlægger, gennemfører og evaluerer undervisning med DSA som en dimension, er det vigtigt at have for øje:

- at inddrage elevens samlede sproglige kompetence f.eks. ved at trække på forforståelsen kulturelt og sprogligt.
- at have fokus på generel sproglig opmærksomhed og inddragelse af de sproglige træk, der kendetegner faget og emnet, som der arbejdes med.
- at være opmærksom på det førfaglige ordforråd – typisk de ord der er tilbage, når de typiske fagord er fjernet fra teksten. Ofte er det ord, som det forventes at eleverne kender.

- at tilrettelægge undervisningen således, at det giver alle elever mulighed for, at formulere sig fagligt. Sprog læres ved at være aktiv sprogbruger.

Ordforråd

Et af de vigtigste områder i andetsprogsdidaktikken er fokus på elevernes beherskelse af et nuanceret ordforråd. Ordforråd er ikke blot et spørgsmål om, hvor mange ord, en elev kender (bredden af ordforrådet), men også, hvor sikkert kendskabet er, og om eleven er i stand til at anvende ordet i den rette sammenhæng. Desforuden kræves en dybde i ordforrådet. Eleven skal kunne ordenes stavemåder, deres udtale, deres betydningsrelationer (synonymer, antonymer, homonymer), medbetydninger samt over- og underbegreber.

Ordforråd deles typisk op i tre kategorier:

1. De mest *almindelige ord*, som på grund af deres hyppighed må forventes kendte af elever - også af tosprogede elever.
2. Fagets *fagord* forstået som de ord i teksten, som bliver forklaret i undervisningen. Her findes forskellen mellem hverdagsprog og fagsprog.
3. *Førfaglige ord*, som ikke forekommer så hyppigt at man kan forvente at de er kendte, men som er af væsentlig betydning for forståelsen af den faglige tekst. F.eks. registreret, sammenhænge, borgerskab, omdiskuteret. Her findes forskellen mellem hverdagsprog og fagsprog.

Østervangsskolens ressourcepersoner

Østervangsskolen råder over en række vejledere med hver deres fagspecifikke område.

Læringsvejledere

Læringsvejlederne er tilknyttet skolens læringscenter.

Beskrivelsen af funktion

Læsevejleder

Læsevejlederen har viden om læse- og skriveudvikling og fungerer som sparringspartner for skolens lærere og ledelse i forhold til at udvikle god læse- og skriveundervisning på skolen.

Læsevejlederen er i samarbejde med dansklærerne ansvarlig for gennemførelse af de gruppeprøver, som er beskrevet i skolens testplan.

I samarbejde med lærerne evaluerer læsevejlederen resultater af prøver, planlægger undervisningsforløb med fokus på læsning og skrivning og deltager evt. i udførelsen af forløbet.

Læsevejlederen deltager i årgangenes årlige læsekonference, forældremøder ved skolestart i 0. og 1. klasse samt informationsmøde forud for indskrivning af nye elever. Derudover kan læsevejlederen deltage i andre forældremøder efter ønske og behov.

Læsevejlederen deltager i Roskilde Kommunes netværksmøder for læsevejledere samt andre relevante møder og kurser.

To-sprogvejleder

Skolens tosprogsvejleder planlægger og deltager i undervisningsforløb med særligt fokus på sproglig opmærksomhed i samarbejde med enkelte teams eller faglærere. Tosprogsvejlederen kan tilrettelægge kurser – evt. udenfor almindelig skoletid.

Tosprogsvejlederen screener bh.kl.elever med materialet ”Du kan ik spørt appelsin”.

Tosprogsvejlederen screener 1.kl.elever med materialet ”Vis, hvad du kan”.

Børn, der flytter til skolen, bliver ligeledes screenet med ”Vis, hvad du kan”.

Børn kan efter ønske fra teamet blive sprogscreenet.

Inklusionsvejleder

Beskrivelsen af funktion

Matematikvejleder

Beskrivelsen af funktion

Østervangsskolens ressourcecenter

Ressourcecentret yder ekstra støtte til elever med faglige eller sociale vanskeligheder. Koordinatoren for ressourcecentret danner sig overblik over behovet for ekstra støtte gennem klassekonferencerne, samarbejdet med vejlederne samt lærernes henvendelser via henvisningsskemaet, som findes på Personaleintras forside under Nyt fra ressourcecentret.

Elever i 1. og 2. klasse med læse- og skrivevanskeligheder får tilbudt repetitionsforløb på mindre hold tilrettelagt af læsevejleder og lærerteamet. Holdene dannes på baggrund af gruppeprøver samt lærerteamets observationer. Se årsplan for prøver for nærmere beskrivelse af prøverne.

I slutningen af 2. klasse foretages en screening for dyslektiske vanskeligheder, som evalueres af læsevejleder, dansklærer og ressourcecentret. Elever med læsevanskeligheder (herunder elever med dysleksi) får fra 3. klasse tilbudt særligt tilrettelagte læseforløb i ressourcecentret.

Elever med særlige læsevanskeligheder

Fra 3. klasse får elever med dyslektiske vanskeligheder tilbud om et særligt tilrettelagt læseforløb i perioder på 8-10 uger. Nogle elever kan henover et skoleår få tilbudt flere forløb.

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i elevens aktuelle læse- og skrive-niveau. Elevens læse- og skrivekompetencer afdækkes ved individuelle tests som ST-prøver, IL-prøver, Elbros ordlister samt ordblindetesten.

I undervisningen benyttes bl.a. materialer som VAKS, som træner forskellige afkodningsstrategier.

Undervisningen inkluderer også undervisning i brug af it-hjælpemidler: Oplæsningsmuligheder, intoWords til iPad, CD-ord til PC og evt. introduktion til Nota.dk.

Østervangsskolens læringscenter

Læringscentret spiller en væsentlig rolle i forbindelse med udviklingen af elevernes læsekompetencer. Det gælder såvel skøn- som faglitterære tekster i både analog og digital sammenhæng.

Læringscentrets formål er at fremme en levende læsekultur, at etablere gode læsemiljøer og fremme lysten og motivationen til at læse hver dag.

Læringscentret er i sit daglige virke med til at understøtte elevernes læseudvikling. Det sker gennem flg. tiltag:

- Læringscentret vil løbende etablere TEMA-udstillinger, som skal inspirere og motivere eleverne til at læse.
- Læringscentret skal være indrettet med henblik på at give eleverne lyst, motivation og inspiration til læsning.
- Ugentlige klasseudlån, hvor læringsvejlederne præsenterer og formidler udvalgte bøger og forfattere.
- Ugentlige klasseudlån med fokus på, at hver enkelt elev låner bøger, der passer til elevens aktuelle læsestandpunkt.
- Læringscentret tilbyder en samling af gode oplæsningsbøger til hele skoleforløbet.
- Læringsvejledere og læsevejleder vil i fællesskab sætte fokus på tilegnelsen af digitale tekster. Værktøjer til og forløb i arbejdet med multimodale tekster tilbydes.
- Genrekendskab, læselyst og -evne understøttes ved udbud af forskellige skriveaktiviteter og konkurrencer så som *novellekonkurrence*, *essaykonkurrence*, *digtekonkurrence*.
- Ved indkøb af materialer på Læringscentret sigtes bredt mht. til såvel skøn- som faglitteratur. Der købes materialer, understøtter sprogtilegnelsen i forbindelse med overgangen fra dagtilbud til skole, den tidlige læseindlæring og arbejdet i modtagerklasserne. Erkendelsen af, at indkøbt fagbogsmateriale meget hurtigt forældes, skærper fokus på læsningen af multimodale tekster på websider.

Læringscentret sørger for et bredt udsnit af gode klassesæt, en stor samling af både skøn- og faglitteratur til udlån samt andre læringsmaterialer til brug for læseudvikling. Der er fokus på nye og tidssvarende materialer, bøger, lydbøger, film, websites, portaler og læringsstilsmaterialer samt inspirerende materialer og faglitteratur til lærerne.

Østervangsskolens fire læringsvejledere dækker tilsammen skolebibliotekets åbningstid, der i øjeblikket er fra 8.00 -13.30. Der er mulighed for, at klasser på biblioteket kan få hjælp til lån af bøger, kan få små kurser i bibliotekskundskab, webrelaterede aktiviteter eller andet.

Læringscentrets større tilbud fremgår af vejlederkorpsets årshjul.

Monitorering af elevernes læse- og skriveudvikling

Elevernes læse- og skriveudvikling følges gennem hele skoleforløbet. På alle klassetrin testes eleverne med gruppeprøver, der afdækker læse- og staveudvikling. Af testplanen fremgår det, hvilke prøver der tages på de forskellige klassetrin. Testplanen tager udgangspunkt i den kommunale testplan for læsning.

Resultaterne af prøverne evalueres af lærerne evt. i samarbejde med læse- eller to-sprogsvejleder. Elever med resultater, der giver anledning til bekymring, kan afdækkes yderligere og evt. få tildelt ekstra støtte fra ressourcecentret eller årgangenes teamtimer. Resultater fra ST-prøver indsamles af læsevejlederen og gemmes i årgangsmapper, så der skabes bedre overblik over elevernes udvikling.

Klassekonferencer

Der afholdes to årlige klassekonferencer med fokus på henholdsvis AKT og sproglig udvikling – herunder læse- og skriveudvikling.

På klassekonferencerne om fokus på AKT deltager inklusionsvejleder, en medarbejder med ansvar for koordinering af timer fra ressourcecentret samt det enkelte årgangsteam. Hensigten med klassekonferencen er at skabe overblik over årgangens tiltag og evt. behov for støtte til klasser eller enkelt elever, som er udfordret på trivselsområdet.

Inklusionsvejleder er mødeleder og ansvarlig for udarbejdelse af beslutningsreferat.

Læsekonferencerne afholdes med deltagelse af læsevejleder, to-sprogsvejleder og det enkelte årgangsteam. Konferencen har til formål at skabe overblik over elevernes læse-, skrive- og sprogligeudvikling på baggrund af resultater fra prøver samt lærernes erfaring fra undervisningen. Konferencen giver bl.a. mulighed for samtale om tidligere tiltag og effekt heraf, udfordringer, undervisningsdifferencering samt drøftelse af hensigtsmæssige tiltag med fokus på udvikling af elevernes læse- og skrivekompetencer.

Læsevejleder er mødeleder og ansvarlig for udarbejdelse af beslutningsreferat.

Ledelsen er ansvarlig for at fastlægge konferencerne fra skoleårets start.

Handleplaner for fagene

Fagudvalgene har i skoleåret 2013/14 udarbejdet handleplaner for læsning fagene. Planerne indeholder fagets mål i relation til læsning, hvilke teksttyper eleverne typisk møder i faget, ideer til hvorledes der kan arbejdes med teksterne og forslag til hvordan elevernes udbytte af undervisningen kan evalueres.

Disse handleplaner revideres og udvikles i fagudvalgene i skoleåret 2017/18 med et bredere fokus på læsning og skrivning i fagene samt implementering af Fælles Forenklede Mål.

Handleplanerne fremgår derfor ikke af nærværende læsehandleplan.

Sproglig fokus i SFO

Beskrivelse af hvordan SFO'en har fokus på sproglig udvikling i deres aktiviteter.

Overgange i skoleforløbet

Fra dagtilbud til skole

Beskrivelse af det særligt fokus på sproglig udvikling i overgangen mellem børnehave og skole herunder majbørns-perioden. Planer udarbejdet i forbindelse med Task force-projektet sidste skoleår.

Evt. indførelse af en faglig screening af majbørnene forud for en klassesdannelse for at modvirke en skæv fordeling af elever med faglige vanskeligheder i klasserne.

..

Fra indskoling til mellemtrin

Overgangen fra indskoling til mellemtrin. Evt. forløb i matematik i forhold til øget tekstmængde i bøgerne.

Fra mellemtrin til udskoling

Østervangsskolen modtager en del ny elever på 7. årgang - både elever fra Vor Frue Skole og elever fra andre skoler i kommunen, som har ønsket et udskolingsforløb i musikklassen. På 7. årgang er der derfor stort fokus på at skabe god trivsel og godt læringsmiljø for alle elever i de nye konstellationer.

Som en del af dette arbejde er det væsentligt, at lærerne kender til elevernes faglige udgangspunkt for at kunne tilrettelægge hensigtsmæssig undervisning. Derfor testes årgangen med Tekstlæseprøve 8 fra prøvematerialet Skriftsproglig udvikling ved skoleårets start.

Plan for udviklingsarbejde

Østervangsskolen ønsker i skoleåret 2017/18 at have særlig fokus på skriveundervisning i alle fag.

Identifikation af problemstilling	Østervangsskolen har gennem flere år haft fokus på læsning i alle fag og arbejdet med forskellige læseforståelsesstrategier for at udvikle elevernes læsekompetencer. Der er dog behov for at se bredere på elevernes sproglige udvikling for at opnå bedre læseresultater for eleverne.
Mål	Der ønskes derfor et øget fokus på elevernes skriveudvikling for derigennem at udvikle sproget. Målet er <ul style="list-style-type: none">• At skabe skriveundervisning der udvikler elevernes hverdagsprog til et fagsprog og dermed understøtter læringen i de enkelte fag.• At skabe skriveundervisning, der øger elevernes refleksion og skaber bedre læring på tværs af fagene.• Årgangsteams og fagudvalg øger samarbejdet om læse- og skriveundervisning.
Tiltag	<ul style="list-style-type: none">• Indsatsen planlægges i samarbejde med læsekonsulent Mimi Skovgaard.• Fælles kursus á 3 timer med oplæg v/Mimi Skovgaard for lærerne i starten af skoleåret 2017/18. Der arbejdes med status for skrivning, skrivestrategier og skriveordre i årgangsteams.• I løbet af skoleåret reviderer og udvikler fagudvalgene tidligere udarbejdede handleplaner for fagene med henblik på at implementerer FFM samt ideer og erfaringer fra arbejdet med skriveundervisningen.
Tegn på forandring	<ul style="list-style-type: none">• Skrivendidaktikken fylder mere i undervisningen.• Mængden af elevproduktioner øges.

	<ul style="list-style-type: none"> Lærerne etablerer et fælles sprog om skriveidaktik Lærere og elever udvikler fælles sprog om sprogudvikling og skrivning.
Evaluering	<p>Arbejdet med udviklingen af skriveundervisningen evalueres med årgangsteam på læsekonferencerne</p> <p>Fagudvalgenes arbejde med revidering af handleplanerne indgår som en del af evalueringen.</p> <p>Læsevejleder deltager i et opfølgende møde med fagudvalget for historie.</p>

Årshjul for testplan på læse-/skrive-området

		September	Oktober	November	December	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni
0.	Sprog	Sprogvurdering				IL-basis eller del-prøver af Ina Borstrøm					
			Opfølgende samtale med 0.kl.leder og talepædagog								
1.	Læsning								Ordlæseprøve 1**		
	Stavning				Dino- og orddiktat						
	Indsats					Holddeling Lydkursus					
2.	Læsning			Frivillig national læsetest				National læsetest Ordlæseprøve 2**			
	Stavning										Dysleksiscreening **
	Indsats	Holddeling lydkursus									
3.	Læsning								Sætningslæseprøve 2**		
	Stavning			ST3*							
	Indsats							Skriveforløb om fagtekster			
4.	Læsning			Frivillig national læsetest		Tekstlæseprøve 5		National læsetest			
	Stavning			ST4*							
	Indsats										
5.	Læsning								Tekstlæseprøve 7**		
	Stavning			ST5*							
	Indsats										
6.	Læsning			Frivillig national læsetest				National læsetest			
	Stavning			ST6*							
	Indsats										
7.	Læsning	Tekstlæseprøve 8							Tekstlæseprøve 8**		

	Stavning			ST7*							
	Indsats										
8.	Læsning			Frivillig national læsetest				National læsetest			
	Stavning			ST8*							
	Indsats										
9.	Læsning										
	Stavning			ST9*							
	Indsats										

*Diktat-delen af ST-prøverne gennemføres på grammatip.com

** Prøverne indgår i den kommunale læsehandleplan

Ordlæseprøver, sætningslæseprøver og tekstlæseprøver er fra testsystemet Skriftsproglig udvikling fra forlaget Høgreffe.

..